

Český systém zpracování výsledků voleb je unikátní

12.1.2023 - Jan Cieslar | Český statistický úřad

Zpracování výsledků voleb v Česku kombinuje to nejlepší z tradičních „ručních“ metod zpracování s využitím moderních technologií. Tím je zajištěna transparentnost a průběžná i zpětná kontrola celého procesu. Systém je navíc nezávislý na aktuální míře funkčnosti webového rozhraní.

Základem je ruční sčítání hlasů okrskovými volebními komisemi, čímž je eliminována potenciální hrozba ovlivnění výsledků během počítačového zpracování. Komise jsou navíc na Českém statistickém úřadu (ČSÚ) zcela personálně nezávislé, jejich členy mohou nominovat kandidující subjekty a je tak zajištěna i občanská kontrola voleb. ČSÚ nemá ani přístup k samotným hlasovacím lístkům. Ty zůstávají po volbách zapečetěny a archivovány pro případný soudní přezkum a kontrolu.

Odpovědností komisí je, aby správně spočítaly a zapsaly zjištěné údaje. Výsledky hlasování zapisují do formuláře nebo je vloží do pomocného programu ČSÚ a vytisknou zápis. Pomocný program nepočítá hlasy ani výsledky voleb, ale usnadňuje komisi vytvoření zápisu, neboť obsahuje kontrolní vazby a tím snižuje riziko chybovosti. Správnost údajů na zápisu pak stvrdí členové volební komise svými podpisy.

Podepsané zápisy předávají komise na určeném přebíracím místě Českému statistickému úřadu. Ten zkontroluje pouze formální náležitosti těchto dokumentů, uloží data do zpracovatelského systému, který je zcela oddělen od veřejné internetové sítě, a vydá komisím opisy převzatých výsledků. Na jejich základě si členové komise mohou ověřit, že výsledky hlasování byly do statistických databází pořízeny v té podobě, ve které byly i převzaty. Jedná se tak o další důležitý prvek kontroly transparentnosti volebního procesu.

Celkové výsledky voleb zpracovává centrální pracoviště ČSÚ. „Data převzatá z našich přebíracích míst téměř bezprostředně zveřejňujeme i na prezentačním webu volby.cz, který je však zcela oddělen od samotného zpracování a plní úlohu pomyslné on-line nástěnky,“ říká Eva Krumpová, 1. místopředsedkyně Českého statistického úřadu. Zde jsou výsledky hlasování přístupné od nejnižší úrovně okrsků až po údaje za celou republiku, a to i ve formátu otevřených dat. Rovněž díky nim si komise mohou zkontrolovat, že výsledky byly zveřejněny v souladu s jejich zápisem.

„Český statistický úřad zasílá výsledky voleb po zvláštní vyhrazené lince také médiím, která se k této službě předem přihlásila. V případě výpadku prezentačního webu volby.cz, ať již z důvodu technické závady či zlého úmyslu, mohou uživatelé získávat průběžné informace prostřednictvím televize, rozhlasu a zpravodajských serverů,“ připomíná Eva Krumpová.

Pro případ skutečně extrémních událostí typu celoplošného výpadku elektrické energie je pak Český statistický úřad připraven i na možnost kompletního zpracování výsledků voleb bez použití výpočetní techniky či s jejím minimem.

FAQ

Jak dlouho trvá volby připravit a kolik osob je za ČSÚ zapojeno?

Do mnohaměsíčních příprav voleb je zapojen takřka celý Český statistický úřad, počínaje lidmi přímo ve volebních týmech, kteří připravují metodiku, výpočetní techniku, programové vybavení, školení

pracovníků, organizační a personální zabezpečení, a konče těmi, kteří zajišťují materiální zabezpečení a logistiku. Přímo ve dnech voleb se zpracování výsledků hlasování věnuje včetně externích pracovníků cca dva a půl tisíce lidí a využíváno je téměř jeden a půl tisíce počítačů.

Předchází volbě prezidenta republiky nějaké zkoušky?

Samotné volbě prezidenta předcházely kompletní zkoušky zpracování na všech pracovištích určených pro přejímku dat od okrskových volebních komisí a samozřejmě také v ústředí ČSÚ. Poslední takováto zkouška proběhla v úterý 10. ledna. Opakovaně se zároveň testují programy či databáze a kontroluje se funkčnost veškerých ICT prostředků. Systémy podrobujeme důkladným testům jak funkčním, tak zátěžovým. Jde o standardní postup, který provádíme před každými volbami.

Volební web ukazující průběžné a následně i konečné volební výsledky je veřejností považován již za něco samozřejmého. Je tomu skutečně tak?

Žádný ze zákonů neurčuje ani ČSÚ nenařizuje okamžité zveřejnění výsledků do úrovně jednotlivých okrsků tak, jak jsou uživatelé nyní zvyklí. ČSÚ nicméně tuto službu veřejnosti poskytuje, neboť jde o jednu z možností okamžité veřejné kontroly. Výsledky jsou tak velmi rychle dostupné a zároveň transparentní a ověřitelné.

Znamená případná nedostupnost volebního webu ohrožení zpracování volebních výsledků?

Prezentace volebních výsledků a zpracování výsledků voleb jsou dva naprosto oddělené procesy a případná nedostupnost webové prezentace neovlivní volební proces, tedy ani zpracování výsledků hlasování. Lze to přirovnat k výpadku televizního přenosu sportovního utkání. Diváci sice v danou chvíli nic nevidí, ale na stadionu se hraje dál a hra není nijak ovlivněna. Pro případnou nedostupnost máme připravena náhradní řešení. ČSÚ nabízí online specializované volební datové přístupy médiím, která jsou tak jedním z hlavních kanálů informujících veřejnost o průběžných výsledcích voleb.

<https://www.czso.cz/csu/czso/cesky-system-zpracovani-vysledku-voleb-je-unikatni>